MCU-001-001533 Seat No. ________

B. A. (Sem. V) (CBCS) Examination

May / June - 2018

Sanskrit : Paper - 15

(સંસ્કૃત ભાષા અને સાહિત્ય) *(Old Course)*

Faculty Code : 001
Subject Code : 001533

Time : $2\frac{1}{2}$ Hours] [Total Marks : **70**

સૂચના / Instructions :

(૧) કુલ **પાંચ** પ્રશ્નો છે.

(1) There are **five** questions.

(૨) **જમણી** બાજુના અંક ગુણ દર્શાવે છે.

(2) Figures on **right** hand indicate marks.

૧ (અ) નીચેનામાંથી કોઈ પણ **એક** ગદ્યખંડનો અનુવાદ કરો : ૮

1 (a) Translate any **one** of the following passages : 8

(१) गर्भेश्वरत्वमभिनवयौवनत्वमप्रतिमरुपत्वमममानुष शक्तित्वं चेति महतीयं खल्वनर्थपरम्परा सर्वाविनयानामेकैकमप्येषामायतनं किमुत समवायः । यौवनारम्भे च प्रायः शास्त्रजलप्रक्षालननिर्मलापि कालुष्यमुपयाति बुद्धिः । अनुज्झितधवलतापि सरागैव भवति यूनां दृष्टिः अपहरति च वात्येव शुष्कपत्रं समुद्भूतरजोभ्रान्तिरतिदूरमात्मेच्छया यौवन समये पुरुषं प्रकृतिः ।

(२) अपरिणामोपशमो दारुणो लक्ष्मीमदः । कष्टमनग्जनपर्तिसाध्यमपरम् । ऐश्वर्यतिमिरान्धत्वम् अशिशिरोपचारहार्योऽतितीवः दर्पदाह ज्वरोष्मासततममूलमन्त्रशम्यः विषमो विषयविषास्वादमोहः । नित्यस्नान शोचबाध्यः बलवान् रागमला वलेयः। अजस्रमक्षपावसानप्रबोधघोरा च राज्यसुखसन्निपात निद्रा भवति, हत्यतः विस्तरेणाभिधीयसे।।

(બ) નીચેનામાંથી કોઈ પણ **બે** સંદર્ભ સહિત સમજાવો : ૬

(b) Explain any **two** with reference to the context : **6**

(१) अपरिणामोपशमो दारुणो लक्ष्मीमदः ।

(२) चन्द्रप्रभवो न दहति किमनलः ?

(३) अमृतसहोदरापि कटुविपाका ।

(४) तोयराशि सम्भवापि तृष्णां संवर्धयति ।

૨ નીચે આપેલો ફકરો વાંચી તેની નીચે આપેલા પ્રશ્નોના ઉત્તર સંસ્કૃતમાં લખો : (કોઈ પણ **એક**) ૧૪

2 Read the following passage and write answers in Sanskrit to the questions given below it : (any **one**) **14**

भारतस्य पश्चिमेतीरे निवसन्तः जनाः मकरसङ्क्रमणदिने जनवरीमासस्य चतुर्दशी दिनांके समुद्रस्य पूजा कुर्वन्ति । अपारः जलराशिः तैः मातृरूपेण दृश्यते। जलदेवी एव तेषां अन्नदात्री । अतः तां ते ''अन्नपूर्णेश्वरी'' इति निर्दिशन्ति । एषा साम्प्रदायिकी पूजा एतेषु ऐक्यभावनां उत्पादयति परिसरविषये अवधानं दातव्यम् इत्येतं भावं जागरयति, तेषु वृत्ति विषयकं समर्पण भावम् उद्‌बोधयति, समुद्रै देवीभावं दृढि करोति च । गुर्जरराज्यै मकरसंक्रान्तिः उत्तरदिशि सूर्यस्य गमनारम्भ संकेतयति इति भाव्यते । उत्तरायणारम्भकालः स । अतः वाताटोड्डयनोत्सवः आचर्यते तदा, यत्र जातिमतवयोद्भेद विस्मृत्य सर्वे भागं वहन्ति । तदवसरे आकाशः विविधवर्णोपेतैः स्पर्धाङ्गतया उर्ध्वगमनोत्सुकैः वातादैः अभिव्याप्तः भवति । एषः उत्सवः महत्ता उत्साहेन वैभवेन च आचर्यते जनैः ।

(१) भारतस्य पश्चिमसमुद्रतीरवासी जनाः कदा कस्य पूजनं कुर्वन्ति ?

(२) पूजने कीदृशी भावना दृश्यते ?

(३) अस्मिन्पर्वणि सूर्यगतिः कुत्र भवति ?

(४) जनाः जातिमतवयोभेद त्यक्त्वा किं कुर्वन्ति ?

(५) तेषां अन्नदात्री का देवी ?

(६) उचितः शीर्षकः ददातु ।

(७) जनाः कस्याः अन्नपूर्णेश्वरी निर्दिशन्ति ?

અથવા/OR

मनोर्वंशे दिलीपो नाम भूपालोऽभवत् । सुदक्षिणा तस्य वधूः आसीत् । सुदक्षिण्या सह दिलीपो नानाविधानि सुखानि अन्वभवत् । परमेकं पुत्रलाभसुखं स नान्विन्दत् । एकदा दिलीपः सुदक्षिणया सार्धं गुरोः वसिष्ठस्य आश्रममगच्छत् । सः सुदक्षिणाय गुरुमरुन्धतीं च प्राणमताम्, वसिष्ठो भूपतिं राज्यविषयकं कुशलमपृच्छत् । दिलीपोऽवदत्, गुरो सर्वत्राऽस्माकं कुशलम् । किन्तु पुत्रस्यालाभात् चित्ते विषादो वर्तते । गुरुणा उक्तम् नरदेव, धेनुः परमं दैवतम् । कामधेन्वाः शापात् तव पुत्रो नास्ति । तां परिचर । तस्याः प्रसादेन तव सूतो भविष्यति । अत्रान्तरे नन्दिनी वनात् प्रत्यागच्छत् । दिलीपो महिष्या समं पर्ण शालामध्यवसत् । सः पत्या सह अतीवादरेण नन्दिनीमसेवत् । अनुचरस्यानन्यया सेवया नन्दिनी प्रसन्ना अभवत । प्रसन्नायाः धेन्वाः नृपः पुत्रमयाचत् । अन्तरं धेन्वा प्रसादेन दिलीपस्य कुले रघुर्नाम पुत्रो जातः ।

(१) सुदक्षिणा कस्य वधूः आसीत् ?

(२) सुदक्षिणया सार्धं दिलीपः कुत्र अगच्छत् ?

(३) वसिष्ठः भूपतिं किम् अपृच्छत् ?

(४) नृपः धेन्वाः किम् अयाचत् ?

(५) तेषां अन्नदात्री का देवी ?

(६) कस्य प्रसादेन दिलीपस्य कुले पुत्रः जातः ?

(७) जनाः कस्याः अन्नपूर्णेश्वरी निर्दिशन्ति ?

૩ નીચે આપેલ પત્ર વિષયને અનુલક્ષીને સંસ્કૃતમાં પત્ર લખો : (કોઈ પણ **એક**) **૧૪**

3 Write a letter in Sanskrit on any one of the following subjects : **14**

(१) छात्रः स्व अग्रजस्य विवाहप्रसंगे स्वगृहं गच्छति । पुनरागमने विलम्बः भविष्यति । अतः अवकाश विलंबनार्थं स्वस्य अध्यापकाय पत्रं लिखति ।

(२) छात्रालयस्था नन्दिनी महाविद्यालयस्य वक्तृत्व स्पर्धायां प्रथमक्रमे आगता तद् विज्ञापयितुं स्वपितरम् एकं पत्रं लिखति ।

૪ નીચેનામાંથી કોઈ પણ **એક** પર સંસ્કૃતમાં નિબંધ લખો : **૧૪**

4 Write an essay in Sanskrit on any **one** of the following : **14**

(१) जननी जन्मभूमिश्च स्वर्गादपि गरीयसि ।

(२) विद्याधनं सर्व धनं प्रधानम् ।

(३) धनमहिमा।

(४) परोपकारः ।

૫ કોઈ પણ **બે** ઉપર ટૂંકનોંધ લખો : **૧૪**

5 Write short notes on any **two** of the following : **14**

(१) बाणस्य जीवनम् ।

(२) शुकनास उपदेशस्य उद्देशः ।

(३) शुकनास उपदेशे यौवनविचाराः ।

(४) शुकनास उपदेशे लक्ष्म्याः परिचयः ।